

*Міністерство освіти і науки України
Сумський державний університет*

**КАФЕДРА ЕКОНОМІКИ, ПІДПРИЄМНИЦТВА
ТА БІЗНЕС-АДМІНІСТРУВАННЯ**

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА МАГІСТРА

Тема: _ ЕКОНОМІЧНЕ ОБҐРУНТУВАННЯ ОРГАНІЗАЦІЇ ПРИВАТНОГО
МЕДИЧНОГО ЦЕНТРУ

*Спеціальність 073 «Менеджмент»,
освітня програма 8.073.00.09 «Бізнес-адміністрування»*

Завідувач кафедри: _____ / *Карінцева О.І.* /

Керівник роботи: _____ / *Касьяненко В.О.* /

Виконавець: _____ / *Книш Д.О.* /
П.І.Б.

Група: _____ *БА.мз-91С* _____
шифр

Суми 20 _____

Міністерство освіти і науки України

Сумський державний університет

**КАФЕДРА ЕКОНОМІКИ, ПІДПРИЄМНИЦТВА
ТА БІЗНЕС-АДМІНІСТРУВАННЯ**

ЗАТВЕРДЖУЮ

Завідувач кафедри економіки,

підприємництва

та бізнес-адміністрування

_____ **О. І. Карінцева**
« ____ » _____ **20__** р.

ЗАВДАННЯ

до кваліфікаційної роботи магістра

Студента(ки) групи _____ **БА.мз-91С** _____, 2 курсу _____ **ЦЗДВН** _____

(найменування інституту)

Спеціальність 073 «Менеджмент»

Освітня програма 8.073.00.09 «Бізнес-адміністрування»

_____ **Книш Дмитро Олексійович** _____

(прізвище, ім'я, по батькові)

Тема індивідуальної роботи: **ЕКОНОМІЧНЕ ОБҐРУНТУВАННЯ
ОРГАНІЗАЦІЇ ПРИВАТНОГО МЕДИЦИНСЬКОГО ЦЕНТРУ**

Затверджую наказом по СумДУ № _____ від « ____ » _____ 20__ р.

Термін здачі студентом закінченої роботи: « ____ » _____ 20__ р.

Вихідні дані до роботи: _____ навчально-методична література,
періодичні видання, нормативні акти

Зміст розрахунково-пояснювальної записки (перелік питань, що
підлягають розробленню) _____ **1 ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ БІЗНЕС-
ПЛАНУВАННЯ
ХАРАКТЕРИСТИКА КРИТЕРІЇВ ТА МЕТОДІВ ОЦІНКИ ІНВЕСТИЦІЙНИХ
ПРОЕКТІВ
ПРАКТИЧНІ ПІДХОДИ ДО ЕКОНОМІЧНОГО ОБҐРУНТУВАННЯ БІЗНЕС-
ПРОЕКТУ ОРГАНІЗАЦІЇ ПРИВАТНОГО МЕДИЦИНСЬКОГО ЦЕНТРУ**

Перелік ілюстрацій

Форми реального інвестування

Розділи бізнес-плану інвестиційного проекту

Напрями проведення діагностики _____.

Переваги і недоліки критерію рентабельності

РОЗРАХУНОК ІНВЕСТИЦІЙНОГО ПЛАТЕЖУ

Дата видачі завдання: « _____ » _____ 20 ____ р.

Керівник кваліфікаційної роботи магістра _доц. *Касьяненко В.О*
(вч. звання, П.І.Б.)

Завдання прийняв(ла) до виконання: « __ » _____ 20 ____ р. _____
підпис студента(ки)

Примітки:

1. Це завдання підшивається до пояснювальної записки кваліфікаційної роботи магістра.
2. Крім завдання, студент має отримати від керівника календарний графік роботи над кваліфікаційною роботою магістра на період проектування із зазначенням строків виконання окремих етапів.

ЗМІСТ

РЕФЕРАТ	4
ВСТУП	5
РОЗДІЛ 1 ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ БІЗНЕС-ПЛАНУВАННЯ	7
1.1. Форми та етапи управління реальними інвестиціями підприємства	7
1.2. Види інвестиційних проектів та вимоги до їх розробки	13
РОЗДІЛ 2 ХАРАКТЕРИСТИКА КРИТЕРІЇВ ТА МЕТОДІВ ОЦІНКИ ІНВЕСТИЦІЙНИХ ПРОЕКТІВ	16
2.1. Загальна характеристика критеріїв та методів оцінки реальних інвестиційних проектів	16
2.2. Фінансові методи оцінки ефективності реальних інвестиційних проектів	22
2.3. Порівняння проектів за допомогою різних критеріїв оцінки	33
РОЗДІЛ 3 ПРАКТИЧНІ ПІДХОДИ ДО ЕКОНОМІЧНОГО ОБҐРУНТУВАННЯ БІЗНЕС-ПРОЕКТУ ОРГАНІЗАЦІЇ ПРИВАТНОГО МЕДИЦИНСЬКОГО ЦЕНТРУ	36
3.1. Резюме бізнес-плану	36
3.2. Аналіз та тенденції розвитку ринку обладнання та послуг	37
3.3. Фінансово-аналітична частина	40
ВИСНОВОК.....	46
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	47

Реферат

Ключові слова: бізнес-план, інвестування, надання медичних послуг, показники, економічна ефективність, інвестиційні проекти.

Дипломна робота складається з 46 сторінки тексту, 3 розділи, 11 рисунків, 3 таблиць, список використаної літератури з 70 джерел.

Метою дипломної роботи є комплексне дослідження теоретичних та практичних підходів до економічного обґрунтування бізнес-плану на прикладі організації приватного медичного центру.

Об'єктом дослідження даної теми є економічні показники організації приватного медичного центру.

В процесі написанні дипломної роботи використовувались метод порівнянь, балансовий, аналітичний **методи дослідження** показників.

В першому розділі роботи «ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ БІЗНЕС-ПЛАНУВАННЯ» представлені форми та етапи управління реальними інвестиціями підприємства, аналізуються види інвестиційних проектів та вимоги до їх розробки.

В другому розділі роботи «ХАРАКТЕРИСТИКА КРИТЕРІЇВ ТА МЕТОДІВ ОЦІНКИ ІНВЕСТИЦІЙНИХ ПРОЕКТІВ» детально аналізуються фінансові методи оцінки ефективності реальних інвестиційних проектів, надана характеристика критеріїв та методів оцінки реальних інвестиційних проектів.

В третьому розділі роботи «ПРАКТИЧНІ ПІДХОДИ ДО ЕКОНОМІЧНОГО ОБҐРУНТУВАННЯ БІЗНЕС-ПРОЕКТУ ОРГАНІЗАЦІЇ ПРИВАТНОГО МЕДИЦИНСЬКОГО ЦЕНТРУ» економічно обґрунтовано підприємницькою ідеєю проекту щодо відкриття приватного медичного центру із надання населенню м Суми та Сумської області платних послуг МРТ-дослідження.

Вступ

У сучасних умовах господарювання[20,24,45] інвестиції виступають у ролі драйвера економічного зростання[16,18,23,42,56]. Саме вони забезпечують модернізацію й реконструкцію діючих виробництв, та створення і впровадження інноваційних технологій.

Економічна криза в Україні негативно вплинула на всі сфери життя, у тому числі й на інвестиційні процеси, які значною різницею між інвестиційними вкладеннями й інвестиційними потребами, скороченням розміру інвестицій, погіршенням їх технологічної й відтворювальної структури. Все це в комплексі негативно впливає на відтворювальні процеси в країні[14,19,21,26-29,33], приводить до зростання ризику й становлення несприятливих умов інвестування.

Велику роль для розвитку ринку медичних послуг мають реальні інвестиції. Тому проблема економічного обґрунтування бізнес-плану надання медичних послуг на прикладі організації приватного медичного центру є актуальною.

Метою дипломної роботи є комплексне дослідження теоретичних та практичних підходів до економічного обґрунтування бізнес-плану на прикладі організації приватного медичного центру.

Об'єктом дослідження даної теми є економічні показники організації приватного медичного центру.

Мета роботи знайшла відображення у наступних завданнях дослідження:

- дослідити форми та етапи управління реальними інвестиціями підприємства;
- проаналізувати види інвестиційних проектів та вимоги до їх розробки;
- охарактеризувати критерії та методи оцінки реальних інвестиційних проектів;
- провести порівняння проектів за допомогою різних критеріїв

оцінки ефективності;

- розробити реальний бізнес-план організації приватного медичного центру.

1.БІЗНЕС-ПЛАНУВАННЯ ІНВЕСТИЦІЙНОГО ПРОЕКТУ

1.1Форми та етапи управління реальними інвестиціями підприємства

Основою інвестиційної діяльності підприємства, зазвичай, є реальне інвестування. В сучасних умовах на більшості підприємств реальне інвестування, як правило, це єдиний напрямок їх інвестиційної діяльності. На нашу думку, це викликано не тільки нерозвиненістю фондового ринку України, а й низкою переваг, які забезпечують реальне інвестування. В першу чергу, як правило, це вкладення в реальні об'єкти: будівництво та запровадження в дію нових основних фондів; купівля нерухомості; придбання об'єктів приватизації й інші об'єкти реального інвестування.

Реальне інвестування забезпечує інфляційний захист інвестицій, тому що темпи зростання цін на ці об'єкти не тільки не відповідають, але в багатьох випадках навіть перевищують темпи зростання інфляції. Крім того, практика показує, що при вкладанні коштів в об'єкти реального інвестування досягається значно висока віддача капіталу, ніж за вкладеннями в акції, облігації, валюту й інші фінансові інструменти. І найважливіше - реальні інвестиції є найефективнішим інструментом забезпечення високих темпів розвитку та диверсифікації діяльності зростаючих підприємств і фірм відповідно до обраної ними загальної економічної стратегії.

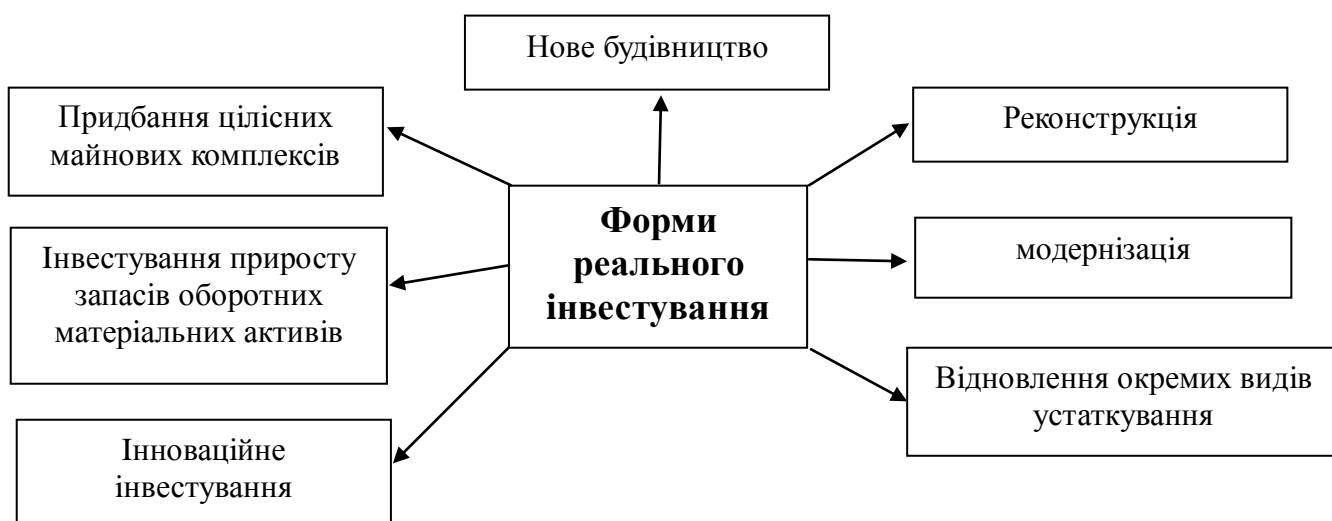

Рис 1.1 Форми реального інвестування

Серед реальних інвестиційних проектів найбільшу частку займають проекти, реалізовані шляхом різних форм капіталовкладень (рис. 1.1).

1. Придбання цілісних майнових комплексів, як нам відомо, являє собою інвестиційну операцію великих підприємств. Ця форма реальних інвестицій зазвичай забезпечує звичайно ефект "синергізму", що полягає в зростанні сукупної ринкової вартості активів підприємств (у порівнянні з їх балансовою вартістю) за рахунок можливостей більш ефективного їх загального фінансового потенціалу, взаємодоповнення, технологій і номенклатури продукції, що випускається, можливостей зниження рівня операційних витрат, спільного використання збутової мережі на різних регіональних ринках та за рахунок інших аналогічних факторів.

2. У літературі визначають **нове будівництво** як інвестиційну операцію, пов'язану з будівництвом нового об'єкта з закінченим технологічним циклом за індивідуально розробленим чи типовим проектом на територіях, що спеціально надаються. До нового будівництва підприємство зазвичай вдається при кардинальному збільшенні обсягів своєї операційної діяльності в майбутньому періоді її товарної, галузевої чи регіональної диверсифікації (створення філій, дочірніх підприємств і т. ін.).

3. Нам відомо, що **реконструкція** - інвестиційна операція, пов'язана з істотним перетворенням усього виробничого процесу на основі сучасних науково-технічних досягнень. Її здійснюють зазвичай відповідно до комплексного плану реконструкції підприємства з метою радикального збільшення його виробничого потенціалу, істотного підвищення якості продукції, що випускається, впровадження ресурсозберігаючих технологій тощо. В процесі реконструкції як правило може здійснюватися розширення окремих виробничих споруд і приміщень, якщо нове технологічне обладнання не може бути розміщене в діючих; будівництво нових приміщень і споруджень того ж призначення, замість ліквідованих на території діючого підприємства, якщо його подальша експлуатація з технологічних або економічних причин визнана недоцільною.

4. Модернізація, як нам відомо, являє собою інвестиційну операцію, яка пов'язана з удосконаленням і приведенням активної частини основних виробничих фондів у стан, що відповідає сучасному рівню здійснення технологічних процесів, шляхом конструктивних змін основного парку машин, механізмів і устаткування, які використовуються підприємством у процесі операційної діяльності.

5. Відновлення окремих видів устаткування у літературі визначають як інвестиційну операцію, пов'язану зазвичай з заміною (в зв'язку з фізичним зносом) чи доповненням (у зв'язку зі збільшенням обсягів діяльності чи необхідністю підвищення продуктивності праці) наявного парку устаткування окремими новими їх видами, що не змінюють загальної схеми здійснення технологічного процесу. Відновлення окремих видів устаткування характеризує в основному процес простого відтворення активної частини основних виробничих фондів.

6. Інноваційне інвестування в нематеріальні активи, як нам відомо, являє собою інвестиційну операцію, спрямовану на використання в операційному та інших видах діяльності підприємства нових наукових і технологічних знань на шляху до досягнення комерційного успіху. Інноваційні інвестиції в нематеріальні активи здійснюються зазвичай :

а) придбанням готової науково-технічної продукції та інших прав (патентів на наукові відкриття, винаходів, промислових зразків і товарних знаків; придбання ноу-хау, ліцензій на франчайзинг і т. ін.);

б) розробкою нової науково-технічної продукції (як у рамках самого підприємства, так і за його замовленням відповідним інжиніринговим фірмам).

Здійснення інноваційного інвестування в нематеріальні активи, особливо в сучасних умовах розвитку цифровізації економіки на шляху до «Industry 3.0» та «Industry 4.0», дозволяє істотно підвищити технологічний потенціал підприємства в усіх сферах його господарської діяльності[38,57-70].

7. Інвестування приросту запасів матеріальних оборотних активів у літературі визначають як інвестиційну операцію, спрямовану зазвичай на розширення обсягу використовуваних операційних активів підприємства, що забезпечує необхідну пропорційність (збалансованість) у розвитку позаоборотних та оборотних операційних активів у результаті здійснення інвестиційної діяльності. Необхідність у цій формі інвестування доволі часто пов'язано з тим, що кожне розширення виробничого потенціалу, яке забезпечується раніше розглянутими формами реального інвестування, визначає можливість випуску додаткового обсягу продукції. Однак ця можливість може бути реалізована тільки при відповідному розширенні обсягу використання матеріальних оборотних активів окремих видів і запасів сировини, матеріалів, напівфабрикатів, малоцінних і швидкозношуваних предметів тощо.

Вибір конкретних форм реального інвестування підприємства залежить від стратегії його розвитку та визначається можливостями впровадження нових ресурсо- і трудозберігаючих технологій (зниження рівня операційних витрат), потенціалом формування інвестиційних ресурсів (грошових та інших активів, використаних шляхом здійснення вкладень в об'єкти реального інвестування)[13,15,17,22,25,37,46-51,53,54,55].

Специфічний характер реального інвестування та його форм визначає особливості здійснення такого інвестування на підприємстві. При високій інвестиційній активності підприємства з метою підвищення ефективності управління реальними інвестиціями розробляється, як правило, спеціальна політика такого управління. Під політикою управління реальними інвестиціями слід розуміти складову частину загальної інвестиційної політики підприємства, що забезпечує підготовку, оцінку та реалізацію найбільш ефективних реальних інвестиційних проектів.

Процес формування політики управління реальними інвестиціями підприємства, як правило, здійснюється в розрізі таких основних етапів.

Етап 1. Аналіз стану реального інвестування в попередньому

періоді. У процесі цього аналізу оцінюються рівень інвестиційної активності підприємства в попередньому періоді та ступінь завершеності розпочатих раніше. реальних інвестиційних проектів і програм.

На першій стадії аналізу вивчаються як динаміка загального обсягу інвестування капіталу в прирості реальних активів, так і питома вага реального інвестування в загальному обсязі інвестицій підприємства в звітному періоді.

На другій стадії розглядається ступінь реалізації окремих інвестиційних проектів і програм, рівень освоєння інвестиційних ресурсів, передбачених на ці цілі, в розрізі об'єктів реального інвестування.

На третій стадії аналізу визначається рівень завершеності розпочатих раніше реальних інвестиційних проектів і програм, уточнюється необхідний обсяг інвестиційних ресурсів для повного їх завершення.

Етап 2. Визначення загального обсягу реального інвестування в майбутньому періоді. Основою визначення цього показника є запланований обсяг приросту основних засобів підприємства в розрізі окремих їх видів, а також нематеріальних і оборотних активів, що забезпечують приріст обсягів його (підприємства) виробничо-комерційної діяльності.

Етап 3. Визначення форм реального інвестування. Ці форми визначаються, виходячи з конкретних напрямків інвестиційної діяльності підприємства, що забезпечують відтворення його основних засобів і нематеріальних активів, а також розширення обсягу власних оборотних активів.

Етап 4. Підготовка бізнес-планів реальних інвестиційних проектів. Усі форми крупних реальних інвестицій (крім відновлення окремих видів механізмів та устаткування в зв'язку з їх зносом) розглядаються як реальні інвестиційні проекти. Підготовка таких інвестиційних проектів вимагає розробки їх бізнес-планів. Для невеликих реальних інвестиційних проектів допускається розробка короткого варіанта бізнес-плану з викладом тільки тих розділів, що прямо визначають доцільність їх здійснення.

Етап 5. Оцінка ефективності окремих реальних інвестиційних проектів здійснюється на основі використання спеціальної системи показників: чистого приведеного доходу, періоду окупності та інших, які слід розглядати в комплексі. Реальні інвестиційні проекти, рівень ефективності яких не відповідає критеріям розробленої інвестиційної політики підприємства, мають бути відхилені.

Етап 6. Формування портфеля реальних інвестицій. Відібрані в процесі оцінки ефективності реальні інвестиційні проекти підлягають подальшому розгляду з позицій рівня ризиків їх реалізації та інших показників, пов'язаних з цілями їх здійснення. На основі такої всебічної оцінки з урахуванням планового обсягу інвестиційних ресурсів підприємство формує свій портфель реальних інвестицій на майбутній період. Якщо цей портфель сформований за визначальною пріоритетною метою (максимізацією прибутковості, мінімізацією інвестиційного ризику тощо), то необхідності в подальшій оптимізації портфеля реальних інвестицій немає. Якщо ж передбачається збалансованість окремих цілей, то портфель оптимізується за різними цільовими критеріями для досягнення їх збалансованості, після чого приймається до безпосередньої реалізації.

Етап 7. Забезпечення реалізації окремих інвестиційних проектів та інвестиційних програм. Основними документами, що забезпечують реалізацію кожного конкретного реального інвестиційного проекту, є капітальний бюджет і календарний графік реалізації проекту. Звичайно капітальний бюджет розробляється на період до одного року і відображає усі витрати й надходження коштів, пов'язані з реалізацією реального проекту. Календарний графік реалізації інвестиційного проекту (програми) визначає базові періоди часу виконання окремих видів робіт і покладання відповідальності виконання (а отже, і ризиків невиконання окремих етапів робіт) на конкретних представників замовника (підприємства) чи підрядчика відповідно до їх функціональних обов'язків, зазначених у контракті на виконання робіт.

1.2 Види інвестиційних проектів та вимоги до їх розробки

Інвестиційний проект, як відомо, являє собою основний документ, що визначає необхідність здійснення реального інвестування, у якому в загальноприйнятій послідовності його розділів подаються основні характеристики проекту та фінансові показники, пов'язані з його реалізацією.

Інвестиційні проекти, що розробляються в розрізі окремих форм реального інвестування підприємства, класифікуються за низкою ознак (рис. 1.2).

Рис. 1.2 Класифікація інвестиційних проектів підприємства

У залежності від видів інвестиційних проектів, як відомо, і

диференціюються вимоги до їх розробки.

Для невеликих інвестиційних проектів, які фінансуються підприємством за рахунок внутрішніх джерел, обґрунтування проекту здійснюється зазвичай за скороченою кількістю розділів і показників. Таке обґрунтування може містити лише мету здійснення інвестиційного проекту, його основні параметри, обсяг необхідних фінансових коштів, показники ефективності здійснюваних інвестицій, а також схему (календарний план) реалізації інвестиційного проекту.

Для середніх і великих інвестиційних проектів, фінансування реалізації яких здійснюватиметься за рахунок зовнішніх джерел, зазвичай необхідно провести повномасштабне обґрунтування за відповідними національними та міжнародними стандартами.

Підготовка реальних інвестиційних проектів вимагає попередньої розробки бізнес-планів. Бізнес-план, як нам відомо, являю собою стандартний для більшості держав з розвинутою ринковою економікою документ, у якому детально обґрунтовується концепція призначеного для реалізації реального інвестиційного проекту та наводяться основні його розділи (рис. 1.3).

Рис 1.3 Розділи бізнес-плану інвестиційного проекту

Підходи до розробки й викладу бізнес-плану диференціюються в залежності від характеру інвестиційного проекту. Для великих інвестиційних проектів зазвичай необхідні як значні капітальні вкладення, так і розробка повного варіанта бізнес-плану (40 - 50 сторінок). Це пов'язано з підвищеним рівнем ризиків для інвестора й обов'язковим залученням експертів відповідного профілю. Для невеликих інвестиційних проектів звичайно допускається розробка короткого варіанта бізнес-плану (10 - 15 сторінок), що в разі потреби може бути уточненим і доповненим.

2 ХАРАКТЕРИСТИКА КРИТЕРІЇВ ТА МЕТОДІВ ОЦІНКИ ІНВЕСТИЦІЙНИХ ПРОЕКТІВ

2.1 Загальна характеристика критеріїв та методів оцінки реальних інвестиційних проектів

Ідея будь-якого вкладення капіталу, як правило, повинна обґрунтовуватися розрахунками корінного завдання: якою мірою майбутні доходи покривають нинішні (поточні) витрати? На це питання мусить відповісти кожний інвестор від приватної особи до держави взагалі.

Світовий досвід нагромадив значну кількість методів та прийомів інвестиційного аналізу, які починають поширюватись і у нас.

Найвідоміші методи можна розподілити на три групи:

- методи оцінки ефективності інвестицій за допомогою співвідношення грошових надходжень (позитивних потоків) з витратами (негативними потоками). Ці методи на сьогодні є традиційними;
- методи оцінки ефективності інвестицій за бухгалтерською звітністю;
- методи оцінки ефективності інвестицій, що ґрунтуються на теорії часової вартості грошей.

За допомогою цих методів здійснюється інвестиційний аналіз проектів, тобто оцінюється і зіставляється інвестиційна привабливість (ефективність) напрямів інвестування, окремих програм (проектів) або об'єктів.

Розрізняють декілька видів оцінки ефективності інвестицій, що представлено на рис 2.1 .

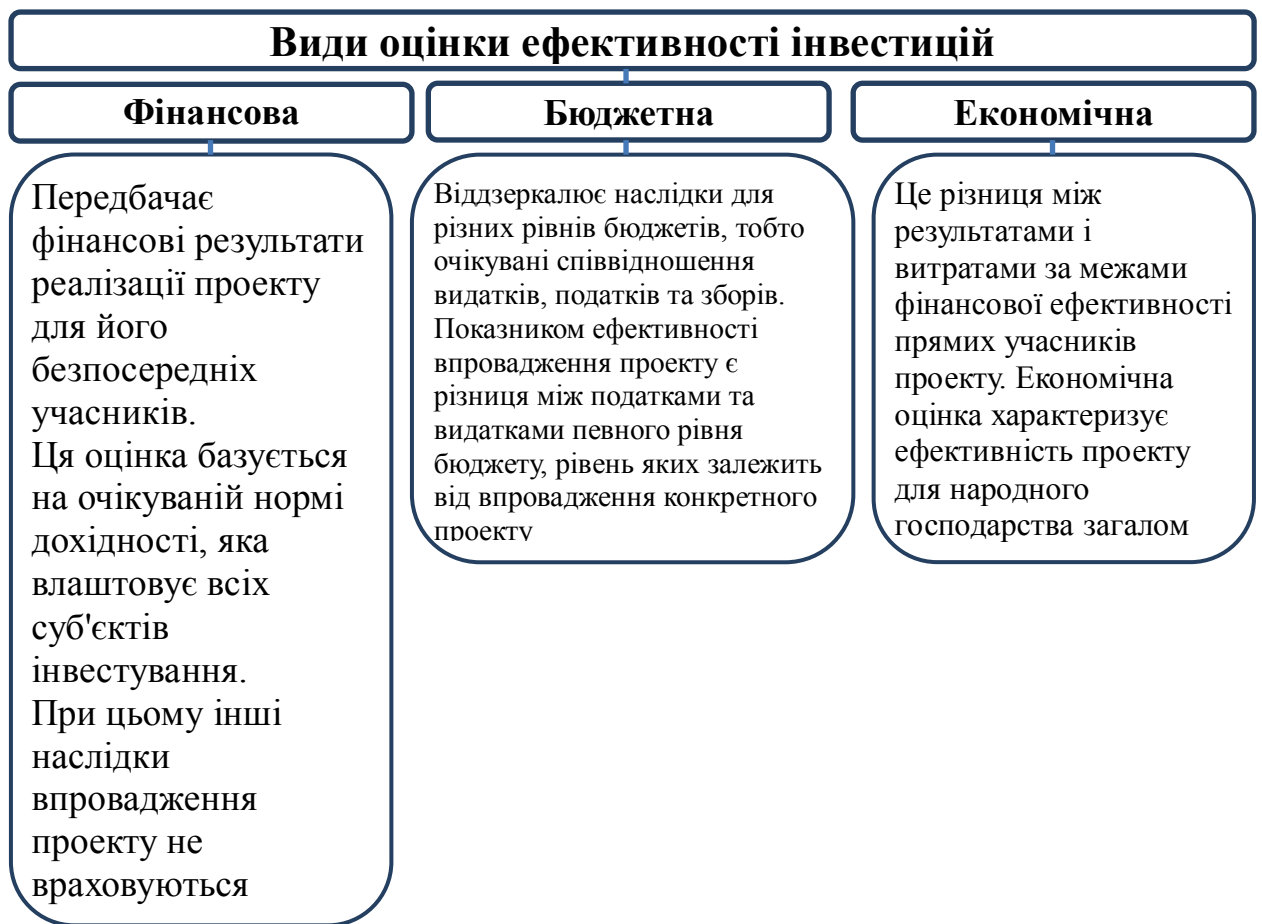

Рис 2.1 Види оцінки ефективності інвестицій

Завданням внутрішньої інвестиційної діяльності підприємства є вибір найефективніших напрямів вкладення коштів для поліпшення внутрішніх і зовнішніх умов його функціонування. Один із цих напрямів – діагностика доцільності реальних інвестицій у підприємство. Мета таких капіталовкладень – розвиток потенціалу підприємства: підвищення гнучкості виробничого профілю (постійне приведення асортименту виробів у відповідність із ринковим попитом), нарощення різних видів ресурсів (технічних, технологічних, інформаційних тощо), створення товарно-матеріальних запасів. Для того, щоб вистояти в умовах конкуренції, підприємство повинно постійно спрямовувати кошти (власні або залучені) на закупівлю матеріальних цінностей, необхідних для оновлення, диверсифікації виробництва. При цьому інвестиції можуть бути різні – від вкладання ресурсів у ремонт обладнання до таких, що спрямовані на розробку нового технологічного процесу, виробу тощо.

Для формування ефективних стратегічних і тактичних програм підприємству необхідно постійно проводити діагностику запропонованих проектів і спрямовувати її, насамперед, на перспективу (хоча результати ретроспективної діагностики стану інвестиційної діяльності об'єкта теж беруться до уваги).

Якість діагностичного аналізу залежить від обраних критеріїв оцінки прийняття інвестиційних рішень, тобто наскільки вагомим є комплекс факторів, що використовуються під час досліджень, і наскільки правильно враховується їх можливий вплив на прийняття конкретного інвестиційного рішення.

Увесь комплекс факторів можна поділити на три групи:

- фактори, вплив яких вимірюється кількісно, – кількісні критерії прийняття інвестиційних рішень;
- фактори, вплив яких вимірюється кількісно лише частково;
- якісні фактори, вплив яких зовсім не можна вимірити кількісно.

Серед кількісних факторів оцінки ефективності інвестиційної діяльності сьогодні найбільшого поширення отримали наступні показники.

1. Період окупності (PaybackPeriod). Показник визначає, скільки потрібно часу, щоб інвестиції дали прибуток, який дорівнює витратам. Показник-аналог – дисконтний період окупності, тобто окупність із використанням поточної вартості.

Критерій 1. Проект схвалюється, якщо період окупності не перевищує встановленого періоду.

2. Чиста дисконтна вартість (Net PresentValue – NPV) – сума дисконтованих фінансових підсумків (різниця між сумою надходжень і витрат капіталу) за всі роки реалізації проекту, враховуючи дату початку інвестицій.

Критерій 2. Проект приймається, якщо $NPV > 0$.

3. Внутрішня ставка дохідності (InternalRateofReturn – IRR). Показує цінність інвестицій (у відсотках). Це ставка дисконту, за якої віддача від

інвестиційного проекту дорівнює початковим інвестиціям у проект.

Критерій 3. Порівнюється IRR проекту з NPV проектів, що мають однаковий ризик. Проект можна прийняти, якщо IRR альтернативних проектів менша.

4. Індекс прибутковості PI (ProfitabilityIndex) – відношення віддачі капіталу до вкладеного капіталу.

Критерій 4. Проект приймається, якщо $PI > 1$.

Щодо факторів, вплив яких можна виміряти кількісно лише частково, то головні напрями проведення діагностики надано на рис 2.2

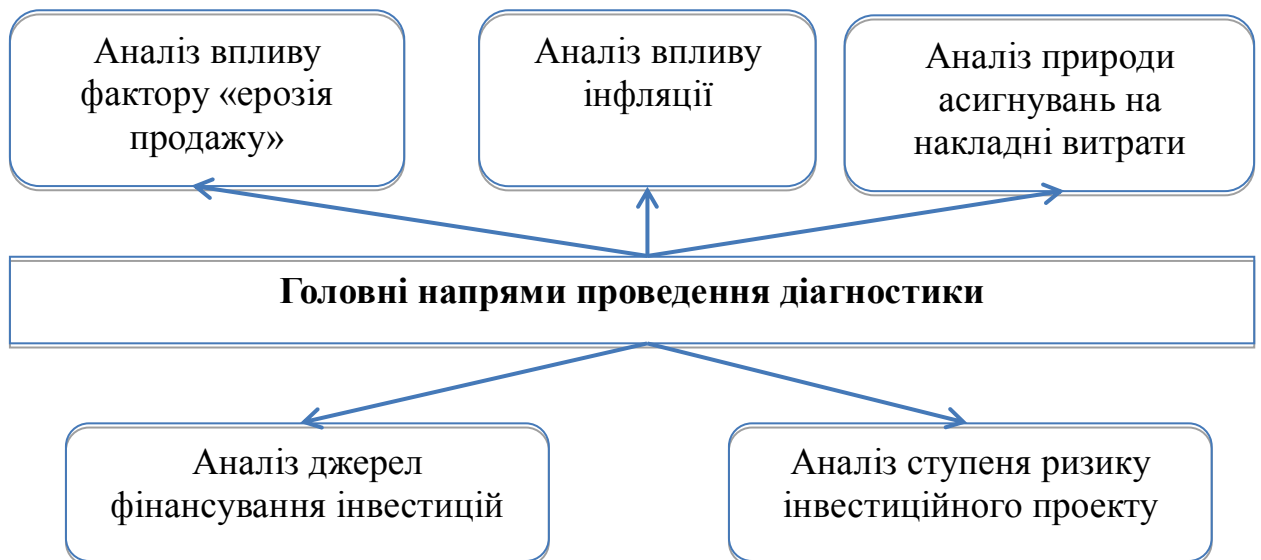

Рис 2.2 Напрями проведення діагностики

Оцінка впливу якісних факторів – один із найскладніших напрямів діагностики. Комплекс якісних факторів такий різноманітний, кожний інвестиційний проект настільки особистий, що принципово неможливо чітко визначити усі напрями діагностики. Однак, узагальнюючи, можна визначити наступні напрями якісного діагностичного аналізу, що зображено на рис 2.3.

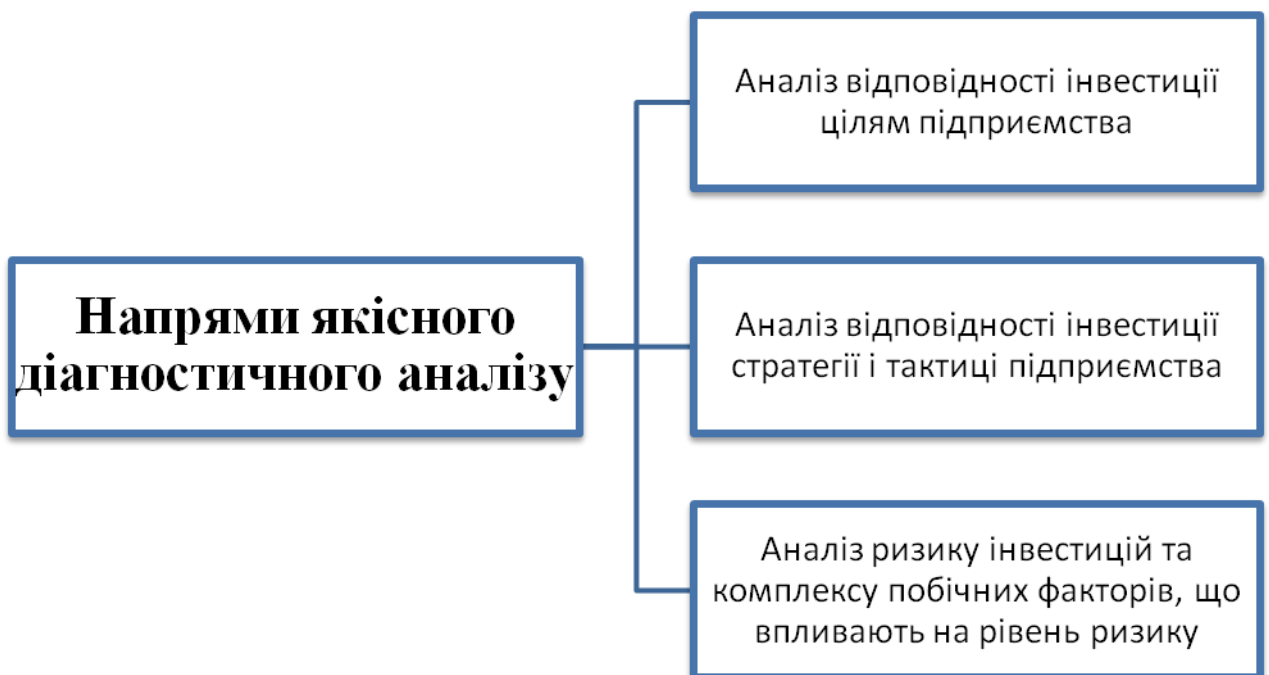

Рис 2.3 Напрями якісного діагностичного аналізу інвестиційних проектів

Щодо ступеня ризику, то необхідно враховувати і такий якісний фактор,

як характеристика галузі, до якої належить підприємство. Він важливий, бо комерційний ризик є відображенням надійності прибутків, які оцінюють галузь у цілому.

Наприклад, виробничий ризик характеризує саме рівень підприємства. Відповідно до цього потрібно враховувати здатність підприємства реагувати на зміни у ринковому попиті щодо власної продукції. Чим вищий поріг рентабельності підприємства (вищі його постійні витрати), тим слабше воно реагуватиме на зміни в економічному середовищі, тим вища страхова премія, яку нав'язують йому кредитори. Щодо фінансового ризику, то відповідно до зростання частки боргів у структурі капіталу підприємства зростає і його страхова премія.

Розгляд трьох наведених груп факторів свідчить, що діагностика матиме найбільші результати, якщо охопить комплекс усіх факторів – як якісних, так і кількісних. Нажаль, навіть у країнах з високорозвиненою ринковою економікою, з великим досвідом фірм у галузі інвестиційної діяльності майже відсутній апарат досліджень для якісного аналізу, тому в сучасній практиці здебільшого застосовуються кількісні методи діагностики, які ґрунтуються на нових методичних розробках.

Сукупність кількісних методів, що використовуються для оцінки ефективності інвестицій, можна поділити на дві групи: динамічні (які враховують фактор часу) і статичні (облікові).

Динамічні методи також називають дисконтними, бо вони базуються на визначенні теперішньої вартості (дисконтуванні) грошових потоків, що створюють інвестовані кошти.

На показники ефективності суттєво впливають інфляція та ризик, але в подальшому використовуватимемо поняття ставка дисконту, маючи на увазі, що величина дисконту враховує ці фактори.

Використання кількісних критеріїв оцінки ефективності інвестиційних проектів зазвичай допомагає аналітику прийняти, схвалити або змінити проект. Вибір конкретного критерію для висновку про ефективність проекту,

як правило, залежить від певних чинників:

- наявної ринкової перспективи;
- існування обмежень на ресурси для фінансування проекту;
- коливань грошових потоків та можливості одержання прибутку.

2.2 Фінансові методи оцінки ефективності реальних інвестиційних проектів

Найбільш важливий етап в процесі ухвалення інвестиційних рішень, як правило, це оцінка ефективності реальних інвестицій (капіталовкладень).

Від правильності і об'єктивності такої оцінки, на нашу думку, залежать терміни повернення вкладеного капіталу і перспективи розвитку підприємства.

Розглянемо найважливіші принципи і методичні підходи, використовувані в міжнародній практиці для оцінки ефективності реальних інвестиційних проектів(рис 2.4).

Перший принцип

- Оцінка повернення вкладеного капіталу на основі показника грошового потоку, що формується за рахунок прибутку і амортизаційних відрахувань в процесі експлуатації проекту

Другий принцип

- Обов'язкове приведення до справжньої вартості як вкладеного капіталу, так і величини грошових потоків. Це пов'язано з тим, що процес інвестування здійснюється не одномоментно, а минає лаву етапів, що знаходить віддзеркалення в бізнес-плані інвестиційного проекту

Третій принцип

- Вибір диференційованого проекту (дисконту) в процесі дисконтування грошового потоку (приведення його до справжньої вартості) для різних інвестиційних проектів

Четвертий принцип

- Полягає в тому, що вибираються різні варіанти форм використовуваної ставки відсотка для дисконтування виходячи з цілей оцінки

Рис 2.4 Принципи оцінки ефективності реальних інвестиційних проектів

Показник грошового потоку може застосовуватися для оцінки проектів з диференціацією по окремих роках експлуатації об'єкту або як середньорічний.

Аналогічно повинна приводитися до справжньої вартості і сума грошового потоку (по окремих етапах його формування).

Розмір доходу від інвестицій (у формі грошового потоку) утворюється з урахуванням наступних чинників:

- а) середньої реальної дисконтної ставки;
- б) темпу інфляції (інфляційній премії);
- в) премії за низьку ліквідність інвестицій;
- г) премії за інвестиційний ризик.

З урахуванням цих чинників при порівнянні проектів з різними рівнями ризику повинні застосовуватися при дисконтуванні неоднакові ставки відсотка. Вища ставка відсотка застосовується зазвичай по проектах з великим рівнем ризику. Аналогічно при порівнянні два або більш за проекти з

різними спільними періодами інвестування (ліквідністю інвестицій) вища ставка відсотка повинна застосовуватися за проектом з тривалішим терміном реалізації.

Для визначення різних показників ефективності проектів як дисконтна ставка, на нашу думку, можуть вибиратися:

- середня депозитна або кредитна ставка по гривневих або валютних кредитах;
- індивідуальна норма прибутковості (прибутковості) інвестицій з урахуванням темпу інфляції, рівня ризику і ліквідності інвестицій;
- норма прибутковості по державних цінних паперах (облігаціям Центрального банку України або муніципальним короткостроковим облігаціям);
- альтернативна норма прибутковості по інших аналогічних проектах;
- норма прибутковості по поточній (експлуатаційною) прибутковості підприємства.

Для фінансової оцінки ефективності реальних інвестицій проектів, зважаючи на світовий досвід, використовуються основні методи, зображені на рис 2.5.

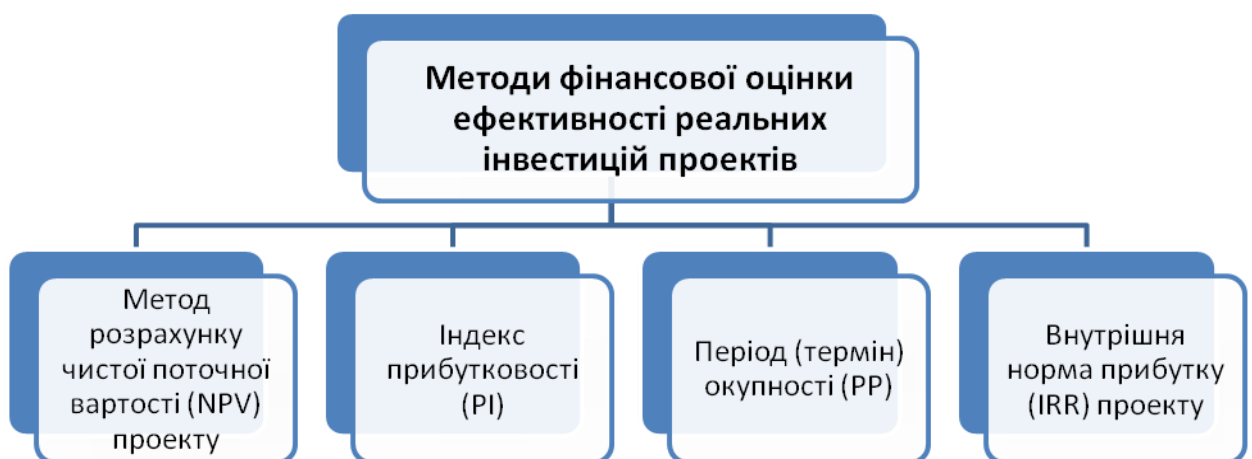

Рис 2.5 Методи фінансової оцінки ефективності інвестиційних проектів

Розглянемо зміст вказаних методів детальніше.

Під періодом окупності проекту (PaybackPeriod – PP) ми розуміємо час, який потрібен для того, щоб сума надходжень від реалізації проекту відшкодувала суму витрат на його впровадження. Період окупності звичайно вимірюється в роках або місяцях.

Цей показник зазвичай використовується переважно в промисловості. Він вказує кількість років, потрібних для відшкодування капітальних витрат із чистих сумарних доходів проекту. Критерій, як правило, прямо пов'язаний із відшкодуванням капітальних витрат у найкоротший період часу і не сприяє проектам, які дають великі вигоди лише згодом.

Загальне правило прийняття проектів за критерієм PP, як нам відомо: з альтернативних проектів приймається той, що має менший період окупності.

Оцінка періоду окупності звичайно є різновидом розрахунку точки беззбитковості, бо після закінчення строку окупності проект починає приносити вигоди. Але цей показник має один істотний недолік – він не може слугувати за міру прибутковості, оскільки не враховуються грошові потоки після строку окупності, а також вартість капіталу проекту.

Для того, щоб позбавитись цих недоліків, як правило, використовують показник дисконтного періоду окупності (Discountpaybackperiod – DP). При цьому розрахунки здійснюються з використанням дисконтних грошових потоків.

У процесі аналізу при $D_t \neq \text{const}$ спочатку:

1) визначаємо сумарні інвестиційні витрати R_Σ шляхом дисконтування їх на момент закінчення інвестування;

2) визначаємо дисконтовані доходи зростаючим підсумком дисконтовані доходи:

$$S_m = \sum_{t=1}^m \frac{D_t}{(1+r)^t}. \quad (2.3.)$$

Дисконтуємо доти, поки не виконається нерівність $S_m < R_\Sigma < S_{m+1}$;

3) якщо нерівність виконується, розрахунок строку окупності інвестицій виконуємо за формулою

$$PP = m + \frac{R_{\Sigma} - S_m}{D_{m+1}}(1+r)^{m+1}. \quad (2.4.)$$

Для визначення першого і другого показників базовим періодом, як правило, вважаємо момент закінчення інвестування.

Показники PP та DP звичайно достатньою мірою характеризують ризик проекту і надають менеджеру важливу інформацію про строки, протягом яких гроші будуть пов'язані з цим проектом.

Переваги і недоліки критерію окупності надано на рис 2.6

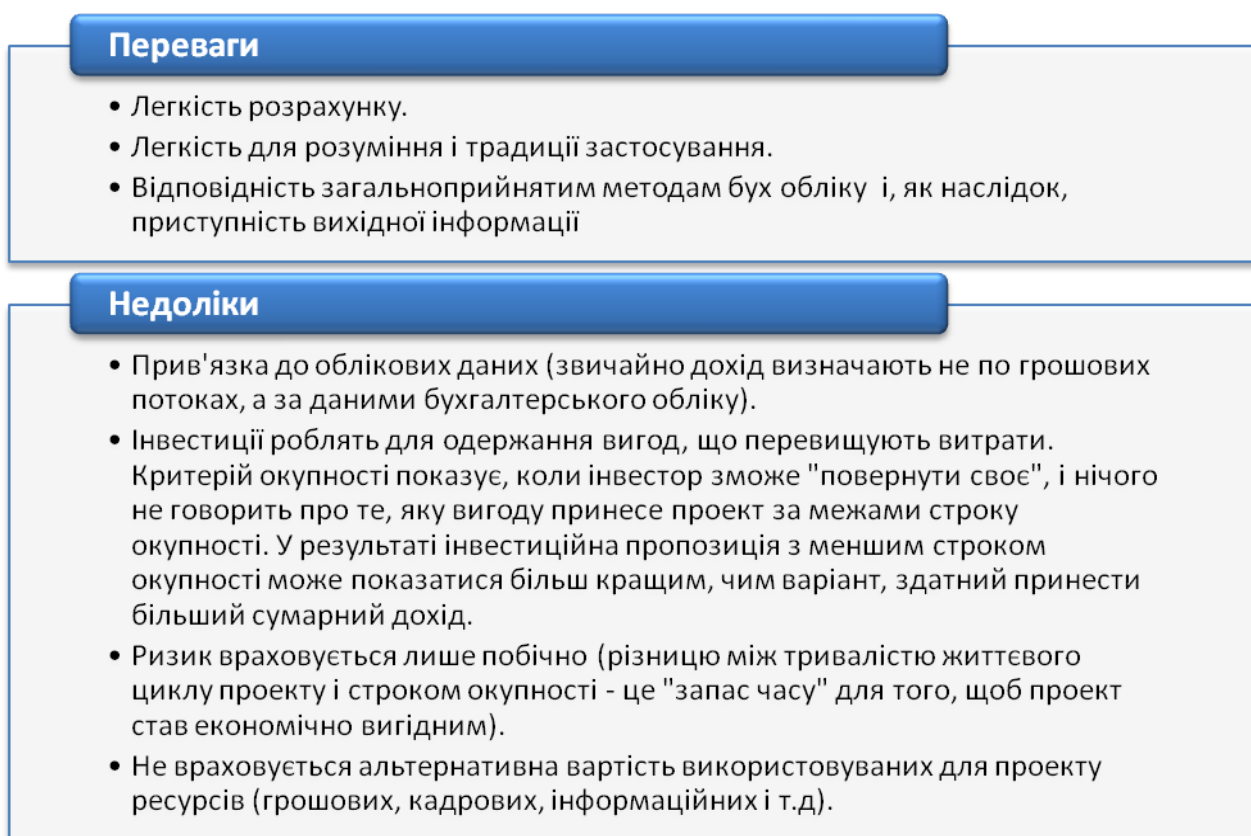

Рис 2.6 Переваги і недоліки критерію окупності

Індекс прибутковості (Profitability Index – PI). Метод розрахунку цього показника, як відомо нам, є ніби продовженням методу розрахунку чистої приведеної вартості – NPV. Але показник PI, на відміну від показника NPV, є

відотною величиною. Індекс прибутковості інвестицій є відношенням суми приведених ефектів до величини капіталовкладень. Якщо інвестиції здійснюються одноразово, то цей показник розраховується за формулою:

$$R = \frac{\sum_{t=t_n}^T \frac{D_t}{(1+r)^t}}{\sum_{t=0}^{t_c} \frac{R_t}{(1+r)^t}}$$

Критерій відбору проектів, як нам відомо, полягає в тому, щоб вибрати всі незалежні проекти з коефіцієнтами PI, більшими або такими, що дорівнюють одиниці. При застосуванні цього критерію слід пам'ятати, що коефіцієнт PI має наступні недоліки:

- може давати неправильні ранжування за перевагою навіть незалежних проектів;
- непридатний для використання при виборі альтернативних проектів;
- не показує фактичну величину чистих вигод.

PI тісно пов'язаний з NPV. Якщо NPV позитивна, то й PI > 1, і навпаки. Якщо PI > 1, проект ефективний, якщо PI < 1 – неефективний.

Переваги і недоліки критерію рентабельності надано на рис 2.7

Переваги

- Простота розрахунку;
- відповідність загальноприйнятим методам бух обліку і, як наслідок, доступність вихідної інформації;
- легкість для розуміння і традиційність використання

Недоліки

- Не враховується вартість грошей у часі;
- прив'язка до умовних бухгалтерських величин (прибуток замість грошових доходів);
- показник враховує відносні, а не абсолютні величини (рентабельність може виявитися великою, у той час як прибуток - маленьким);
- ризик враховується лише побічно (перевищення розрахункової рентабельності над мінімально прийнятною величиною - це "запас", що показує, на скільки ми маємо право помилитися);
- не враховується альтернативна вартість ресурсів, які використовуються для проекту (грошових, кадрових, інформаційних і т.д.).

Рис 2.7. Переваги і недоліки критерію рентабельності

Внутрішня норма рентабельності (InternalRateofReturn – IRR). Внутрішня норма доходності або прибутковості, як нам відомо з літературних джерел, є показником, який часто використовується при аналізі інвестиційних проектів. Реалізація будь-якого з проектів зазвичай вимагає залучення фінансових ресурсів, за які необхідно платити (за позичений капітал – проценти, дивіденді і т. ін.). Показник, що характеризує відносний рівень цих затрат, є ціною за використаний капітал. Якщо проект фінансовано з різних джерел, то цей показник визначається як їх середньоарифметична величина. І, безумовно, щоб забезпечити дохід від інвестованих коштів, або їх окупність, потрібно створити такі умови, коли чиста теперішня вартість NPV буде більша за нуль або дорівнюватиме йому. Для цього слід підібрати таку процентну ставку для дисконтування потоків платежів, яка забезпечить

значення $NPV > 0$ або $NPV = 0$.

Таку ставку, з урахуванням і фактора ризику, потрібно встановлювати, виходячи з очікуваного на фінансовому ринку середнього рівня позикового процента. Тому треба розуміти, що внутрішня норма дохідності – це така ставка дисконтування, використання якої забезпечує рівні (однакові) величини теперішньої вартості очікуваних грошових потоків при нарахуванні на суму інвестицій процентів за ставкою, яка рівновелика внутрішній нормі дохідності.

Показник внутрішньої норми дохідності, як нам відомо, відображає максимально допустимий відносний рівень витрат, які можуть здійснюватися під час реалізації даного проекту. Це означає, що якщо для здійснення інвестиційного проекту отримано банківську позику, то значення IRR є верхньою межею допустимого рівня банківської процентної ставки, з перевищенням якої проект стає збитковим.

Отже, значення показника IRR у тому, щоб інвестор (власник) розумів (знав), що порівняно з величиною залучених фінансових ресурсів (CC) означає цей показник (IRR).

Якщо $IRR > CC$, то проект треба прийняти;

Якщо $IRR < CC$, то – проект збитковий, тому його потрібно відхилити;

Якщо $IRR = CC$, то проект не збитковий і не прибутковий.

Метод IRR – це звичайно метод класифікації інвестиційних пропозицій із використанням граничного рівня дохідності інвестицій в активи, що дорівнює ставці дисконту, за якою теперішня вартість надходжень від проекту дорівнює теперішній вартості витрат на нього.

Тому практичне застосування цього методу зводиться до того, що шляхом наближення знаходять дисконтований множник, при якому забезпечується рівність $NPV = 0$. А отже, при аналізі процентної ставки позикового (залученого) капіталу треба вибирати два значення коефіцієнта дисконтування $V_1 < V_2$, так, щоб в інтервалі між V_1 і V_2 функція $NPV = f(v)$ змінювала своє значення з «+» на «-» або навпаки.

Для визначення IRR використовується формула:

$$IRR = r_1 + \frac{NPV_1}{NPV_1 - NPV_2}(r_1 - r_2),$$

де r_1 – значення процентної ставки в дисконтному множнику, при якому $f(r_1) < 0$; $f(r_1) > 0$;

r_2 – значення процентної ставки в дисконтному множнику, при якому $f(r_2) < 0$; $f(r_2) > 0$.

Точність розрахунку обернена до величини інтервала (r_1 , r_2). Тому найкращий результат буде тоді, коли інтервал становитиме величину 1%.

Загальне правило прийняття проектів за критерієм IRR: якщо значення IRR проекту для приватних інвесторів більше за вартість капіталу інвестора або за існуючу ставку рефінансування банків, а для держави – за нормативну ставку дисконту і більше за IRR альтернативних проектів з урахуванням ступеня ризику, то проект може рекомендуватися для фінансування.

Показник внутрішньої норми прибутку, на нашу думку, найбільш прийнятний для порівняльної оцінки проектів в рамках ширшого діапазону:

- з рівнем рентабельності всіх активів в процесі експлуатаційної діяльності підприємства;
- з середньою нормою прибутковості аналогічних інвестиційних проектів;
- з нормою прибутковості по альтернативному інвестуванню з депозитним вкладом, муніципальною облігаційною позикою, валютним операціям і т.д.).

Виходячи з приведених критеріїв будь-яке підприємство, як правило, має право встановити для себе прийнятний рівень IRR (звичайно, з урахуванням ступеня інвестиційної ризику).

Істотна різниця між NPV та IRR полягає в тому, що використання IRR завжди веде до вибору одного й того ж проекту, натомість вибір за NPV залежить від вибраної ставки дисконту. Вибір проектів за NPV правильний

настільки, наскільки правильно обрано ставку дисконту. Обидва методи передбачають, що отримані від інвестицій грошові потоки реінвестуються під процент, який дорівнює ставці дисконту. За методом NPV вважається, що ставка дисконту дорівнює вартості інвестованого капіталу, за методом IRR – ставці, за якою $NPV=0$.

При застосуванні IRR виникають певні труднощі.

1) Неможливо дати однозначну оцінку IRR для нестандартних проектів. Проект називають нестандартним, якщо протягом або наприкінці життєвого циклу передбачаються значні грошові витрати. Для таких проектів можливо декілька варіантів вирішення рівняння IRR, тому в таких випадках критерій IRR взагалі не можна використовувати

2) Застосування IRR неможливе для вибору альтернативних проектів різного масштабу, тривалості та неоднакових часових проміжків.

Чиста теперішня вартість (Net Present Value – NPV). Чиста приведена вартість – це сума поточкових ефектів або перевищення доходів над затратами за весь період існування проекту. Можна визначитися, що це і теперішня вартість грошових потоків мінус теперішня вартість грошових відпливів.

Це значить, що даний метод передбачає і дисконтування грошових потоків з метою визначення ефективності і окупності інвестиційних коштів.

І можна вважати, що період окупності – це період часу, упродовж якого недисконтовані прогнозовані надходження грошових коштів перевищать недисконтовану суму інвестицій (не перевищать число років, необхідних для повернення початкових (стартових) інвестиційних затрат).

Важливим фактором при визначенні процентної ставки для дисконтування є врахування ризиків, оскільки вони, незалежно від їх конкретних форм зменшують реальну віддачу вкладеного капіталу порівняно з очікуваним.

Для розрахунку NPV проекту необхідно визначити ставку дисконту, використати її для дисконтування потоків витрат та вигод і підсумувати дисконтні вигоди й витрати (витрати зі знаком мінус). При проведенні

фінансового аналізу ставка дисконту звичайно є ціною капіталу для фірми. В економічному аналізі ставка дисконту є закладеною вартістю капіталу, тобто прибутком, який міг би бути одержаний при інвестуванні найприбутковіших альтернативних проектів.

Загальне правило прийняття проектів за критерієм NPV: якщо $NPV > 0$, то проект можна рекомендувати для фінансування. Якщо $NPV < 0$ – проект не приймається.

Значення $NPV = 0$ означає, що надходжень від проекту достатньо для того, щоб забезпечити мінімальний рівень дохідності на інвестований капітал, тобто рівно стільки, щоб сплатити власникам капіталу плату за користування ним. Значення $NPV > 0$ означає, що надходжень від інвестицій вистачить не тільки для розрахунків із кредиторами та засновниками підприємства, але й на збільшення доходів акціонерів, а це, в свою чергу, призводить до зростання вартості акцій цієї компанії. Тому можна говорити про те, що вартість фірми складається з двох часток:

- 1) вартості активів;
- 2) вартості «можливостей росту», тобто проектів із $NPV > 0$.

Розрахунок NPV проводиться за формулами:

$$NPV = \sum_{t=0}^T \frac{P_t}{(1+r)^t} = \sum_{t=t_n}^T \frac{D_t}{(1+r)^t} - \sum_{t=0}^{t_c} \frac{R_t}{(1+r)^t}, \quad (2.1.)$$

де P_t – потік платежів;

D_t – прибуткова частина інвестиційного проекту;

R_t – витрати інвестиційного проекту;

T – весь період реалізації інвестиційного проекту;

t_c – момент закінчення інвестування;

t_n – момент отримання першого доходу.

Основна перевага NPV, на нашу думку, полягає в тому, що всі розрахунки проводяться на основі грошових потоків, а не чистих доходів.

Окрім того, ефективність головного проекту можна оцінити зазвичай шляхом додавання до NPV його окремих підпроектів. Це дуже важлива властивість, яка дозволяє використовувати NPV як основний критерій при аналізі інвестиційного проекту.

Основна вада NPV, на нашу думку, полягає в тому, що її розрахунок вимагає детального прогнозу грошових потоків на строк життя проекту. Часто робиться припущення про постійність ставки дисконту.

При застосуванні NPV виникають певні труднощі.

1. Складно визначити NPV у проектах, до яких входять дрібніші проекти.

2. При порівнянні проектів різної тривалості за NPV необхідно використовувати спеціальні процедур приведення строків до періоду, що порівнюється.

3. При аналізі проектів, що мають різні початкові інвестиції та строки реалізації можуть виникати труднощі щодо прийняття управлінських рішень.

2.3 Порівняння проектів за допомогою різних критеріїв оцінки

Порівняння проектів з метою прийняття правильних інвестиційних рішень звичайно є найбільш складною проблемою для планування розвитку. Навіть після того, як критерії обчислені, слід упорядкувати проекти за різними критеріями, що допоможе розкрити питання оптимального інвестиційного вибору. Оскільки кращий проект за критерієм NPV може виявитись не найпреференційнішим за критерієм B/C , в аналітика повинна бути повна ясність щодо дійсних обмежень і мети проекту.

Найчастіше застосовуються такі критерії, як NPV, коефіцієнт B/C та IRR. Оскільки всі ці показники представляють фактично різні версії однієї концепції, то можна очікувати виконання таких математичних відношень:

Таблиця 2.1 – Відношення NPV до коефіцієнту вигоди на витрати

	<i>NPV</i>		<i>B/C</i>		<i>IRR</i>
Якщо	$> 0,$	то	$> 1,$	i	$IRR > r$
Якщо	$< 0,$	то	$< 1,$	i	$IRR < r$
Якщо	$= 0,$	то	$= 1,$	i	$IRR = r$

Незважаючи на те, що ці відношення допомагають перевірити узгодженість між критеріями у проекті, вони надають замало вказівок про те, як провести порівняння між проектами або всередині проекту, якщо упорядкування за різними критеріями різні.

При розгляді конкретного проекту присутня загальна одностайність у разі ствердження того, що *NPV* майже завжди є більш преференційним критерієм, оскільки цей показник націлений на максимізацію чистих вигід для інвестора (фінансовий аналіз). Перелічені вище проблеми з *IRR* та коефіцієнтом *B/C* вимагають зосередження уваги на *NPV* за умови, що проект є незалежним і немає обмежень на капітальні витрати.

Як нам відомо, існує ряд загальних правил використання альтернативних критеріїв прийняття рішень та ефективності.

Якщо у проекті є бюджетні обмеження, то треба прослідкувати, чи змінюють своє значення чисті річні грошові потоки з позитивного на негативне значення (і навпаки) понад одного разу. Якщо чисті грошові потоки змінюють знак не більше одного разу, то необхідно для ранжування проектів застосувати критерії внутрішньої норми дохідності, коефіцієнт вигоди — затрати та його різновид — коефіцієнт вигоди — затрати за наявності жорстких обмежень по капіталу.

У разі, коли чисті грошові потоки поводять себе нестійко при обмеженні операційних (виробничих) і капітальних витрат, можна скористатися показником коефіцієнта вигоди — затрати, а при обмеженні тільки капітального бюджету більш преференційним буде коефіцієнт вигоди — затрати у межах встановлених капітальних витрат.

За умов відсутності бюджетного обмеження і доступності грошових коштів необхідно оптимізувати використання ресурсів у множині вибору, збільшуючи масштаб найбільш ефективних проектів до тих пір, поки граничні вибори проекту не зрівняються з граничними витратами.

Стійкість грошових потоків передбачає використання таких критеріїв для ранжування та відбору, як показники чистої теперішньої вартості (*NPV*) та внутрішньої норми дохідності (*IRR*). Для нестійких грошових потоків слід обмежитися тільки показником *NPV*.

3. ЕКОНОМІЧНЕ ОБҐРУНТУВАННЯ БІЗНЕС-ПРОЕКТУ ПРИВАТНОГО МЕДИЦИНСЬКОГО ЦЕНТРУ

3.1. Резюме бізнес-плану

Підприємницькою ідеєю проекту є відкриття приватного медичного центру із надання населенню м Суми та Сумської області платних послуг МРТ- дослідження.

Аналіз послуги.

Магнітно-резонансна томографія (МРТ) – це сучасна технологія, що використовує магнітне поле та радіо хвилі для формування зображення тканин і органів людського тіла без застосування шкідливого рентгенівського випромінювання.

Під час обстеження людина знаходиться всередині апарата МРТ, магнітне поле тимчасово діє на всі молекули води організму. В цей час радіохвилі сканують сигнали з цих молекул і формують магнітно – резонансне зображення.

Магнітне поле і радіохвилі, що застосовуються під час МРТ є абсолютно нешкідливими для людського організму, що робить цей метод обстеження таким популярним.

За допомогою магнітно – резонансної томографії лікар зможе обстежити та отримати вичерпну інформацію про стан нервової системи, внутрішніх органів, опорно – рухового апарату людини. Ця інформація дозволить діагностувати захворювання на ранній стадії та призначити найбільш ефективне лікування.

Основні області застосування МРТ пов'язані з дослідженнями головного і спинного мозку, хребта, суглобів, молочних залоз, серця і судин, органів малого тазу, м'язів, печінки, нирок, наднирників. Розвиток і вдосконалювання техніки МРТ привело до того, що вона стала з успіхом застосовуватися для досліджень легень і шлунково-кишкового тракту ШКТ (GIT).

Якщо підсумовувати світовий досвід використання МРТ для досліджень різних органів і систем людського організму, то одержимо приблизно таку картину: дослідження головного мозку складають приблизно 33-35% від загального числа досліджень, спинного мозку і хребта – 40-42%, суглобів – 15-19%, тіла – 7-9%. Істотне зростання використання МРТ спостерігається в даний час у таких областях, як дослідження судин і серця, органів черевної порожнини і тазу, молочних залоз.

3.2 Аналіз та тенденції розвитку ринку обладнання та послуг

На теперішній момент МР-системи складають приблизно 18% ринку діагностичного устаткування. Число МР-томографів на 1 млн. жителів складає: у Японії – 21,0; у США – 17,5; у Швейцарії – 11,4; у ФРН – 7,4; у Франції – 3,1; у Росії – 0,7, в Україні – 0,3. У США за рік виконується більш 10 млн. МР-досліджень.

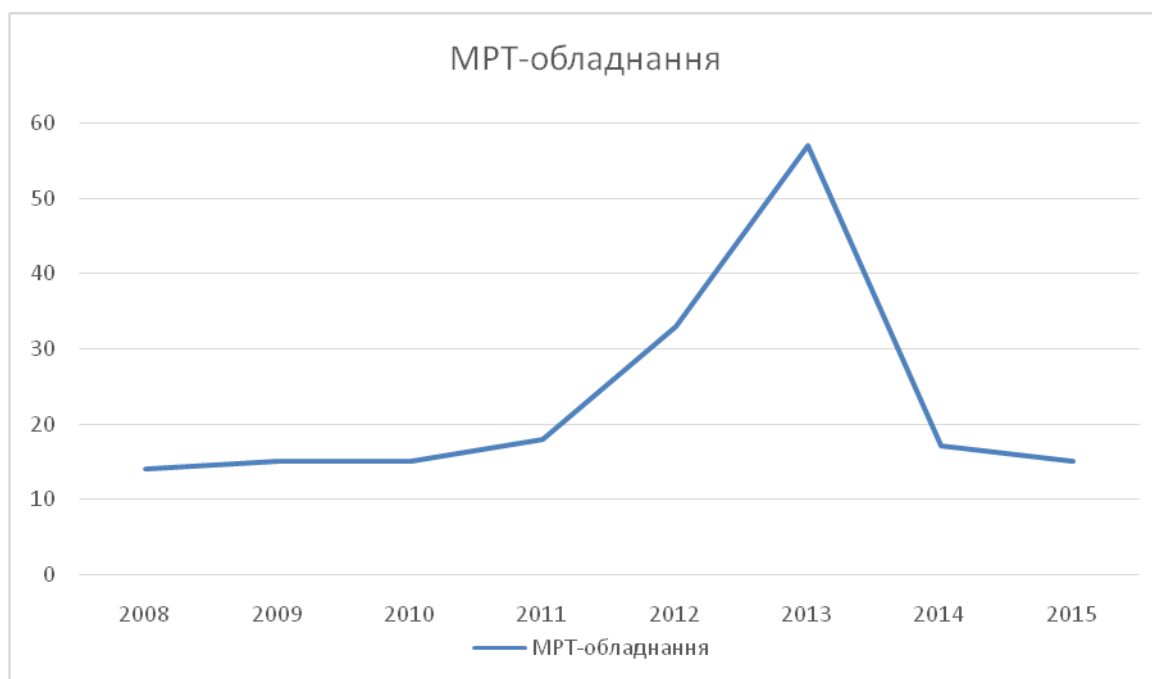
Таблиця 3.1 – Прогнозне зростання світового ринку на період 2018-2022 рр.

Апарати	Обсяг зростання (млрд.долл)
КТ	↑10,4
МРТ	↑8,6
Рентгени	↑4
Мамографи	↑0,6

Кожна з цих груп обладнання є досить перспективною щодо зростання як на світовому ринку, так і на ринку України: за прогнозами на базі епідеміологічної та демографічної ситуації у більшості районів світу очікується зростання ринку рентгенів, КТ/МРТ та мамографічних апаратів до 2022 року.

Динаміка збільшення МРТ-досліджень є характерною і для України. Хочеться зазначити, що імпорт МРТ апаратури щорічно (починаючи з 1995

року, коли було завезено перший апарат) збільшувався, різке зниження імпорту як видно з діаграми почалось з 2014 року, і це обумовлено цілком об'єктивними причинами, які пов'язані виключно із військовою агресією на Сході Країни.

Світові лідери з виробництва цих груп товарів, а також основні виробники обладнання, яке ввозиться в Україну, це — GE Healthcare, SiemensHealthcare, PhilipsHealthcare, ToshibaMedicalSystems. Приблизне співвідношення числа встановлених приладів за виробниками виглядає в такий спосіб: GE – 25%, Siemens – 22%, Hitachi – 14%, Philips – 13%, Toshiba – 9%, інші – 17%. Конкуренція між виробниками сучасного діагностичного устаткування висока, і характеристики приладів від різних фірм в однакових класах устаткування значною мірою схожі між собою. Одне з помітних явищ на ринку МР-систем – значний спад цін на МР-обладнання за останні 10 років (до 40-45%) при незрівнянно більш високих характеристиках і продуктивності сучасних приладів. Висловлюється думка, що саме економічні чинники (співвідношення витрати/ефективність) будуть визначати

розвиток магнітного резонансу в найближчі роки.

Розглядаючи МРТ-послуги, слід враховувати значну регіональну відмінність в оснащенні: більша частина обладнання перебуває у медичних закладах Києва, а також у великих містах України, що створює підґрунтя для подальшого розвитку ринку для постачальників та дистриб'юторів в регіонах.

Крім цього, зростає середня вартість обстеження на апаратах МРТ в усіх областях України. Найменшим відсоток зростання є в Черкаській області, найбільшим — у Київській.

Підсумовуючі, можна упевнено стверджувати що попит на МРТ дослідження зростає.

Що стосується м. Суми та Сумської області.

Наразі пацієнтів Сумської області та її обласного центру обслуговують два апарати МРТ. Перший розміщений є обладнанням комунальної установи «Сумська обласна клінічна лікарня», другий – територіально знаходиться на території цієї ж лікарні, але є обладнанням приватної фірми.

Найближчі міста, де жителі області можуть зробити МРТ обстеження: Полтава, Харків, Київ.

Населення області складає 1143 тис осіб, враховуючи дітей. Слід зазначити, що МРТ обладнання окремо для дітей в Сумській області не використовується.

Населення м. Суми складає близько 280 тис осіб.

Добова потреба в МРТ обстеженнях складає не менше 300-350 осіб.

Проте, через низьку пропускну можливість встановленого в м Суми обладнання більшість пацієнтів розглядає можливість обстеження в інших містах.

3.3 Фінансово-аналітична частина

Аналіз видатків

Таблиця 3.2 – Видатки на обслуговування апарату МРТ та надання послуг/рік

I Заробітна платня постійного персоналу					
	назва посади	кількість одиниць	заробітна платня з нарахуваннями (грн.)	загальні видатки/місяць (грн)	загалом/рік (грн)
	доктор	2	20000	40000	480000
	адміністратор	2	4600	9200	110400
	лаборант (медична сестра)	2	6100	12200	146400
	санітар (прибиральник)	2	3900	7800	93600
	бухгалтер	1	6100	12200	146400
	технічний працівник	1	3900	7800	93600
Заробітна платня персоналу за контрактом					
	інженер апарату	2	21000		42000
	рекламний менеджер	1	5000	5000	60000
ЗАГАЛОМ ФОНД ЗАРОБІТНОЇ ПЛАТИ/РІК					1172400
II Матеріали постійні					
	назва	Кількість одиниць	Вартість одиниці	загальні видатки/місяць (грн)	
	реагент для контрасту	60 бут	650	39000	468000
	плівка			1000	12000
	інші (мило, серветки, миючі засоби, вода бутельована та ін.)			1000	12000
ЗАГАЛОМ /РІК					492000
III Матеріали не постійні (технологічні з обслуговування апарату)					
	Гелій	1 раз на рік = 14 ТИС ДОЛЛ США (на дату розрахунку курс складає 26,5)			371000

	Отсорбер	1 раз на рік			120 000
	Охолоджуюча голівка	1 раз на два роки=12 ТИС ЄВРО (для розрахунку беремо 6 тис євро, на дату розрахунку курс складає 28.4 грн/євро =170000 грн.)			17000 0 (6000 євро)
	ЗАГАЛОМ /РІК				66100 0
IV	Видатки на послуги ЖКГ				
	назва	кількість одиниць		загальні видатки/місяць (грн)	
	електрична енергія (обслуговування апарату)			12000	12000 0
	електрична енергія (потреби приміщення)			1000	12000
	водопостачання та водовідведення			1000	12000
	газопостачання	70м	9050 грн./1000 м	2200	26400
	ЗАГАЛОМ /РІК				17040 0
V	Видатки на рекламу				
	Телебачення		постійно	5000	40000
	Растяжки		постійно	2000	24000
	Борди	5x2000	перші 5 міс	10000	50000
	інша рекламна продукція (візитівки, листівки, інш)		постійно	500	6000
	ЗАГАЛОМ /РІК				12000 0
VI	Податки				
	10000 грн/місяць				
	ЗАГАЛОМ /РІК				12000 0
VI I	Плата лікарям				
	10%	оптимальна кількість досліджень 220/тиждень	11000/рік		11000 00
VI II	Інвестиційний платіж (кредит?)				
	Амортизація?				
					38358

РОЗРАХУНОК КІЛЬКОСТІ ОДИНИЦЬ МРТ-ДОСЛІДЖЕНЬ НА ТИЖДЕНЬ

Максимальна кількість наданих послуг з розрахунку 15 хв. на одне нативне дослідження та 20 хв на одне контрасне, виходячи з 75 годин роботи на тиждень, за мінусом офіційних свят та з урахуванням безпосередньо сканування та прийому пацієнта **СКЛАДАТИМЕ: 293 од./тиждень**

Оптимальна кількість за даними діючих центрів – **220 од.тиждень**

Мінімальна кількість (песимістичний прогноз) – **160 од. тиждень.**

РОЗРАХУНОК СОБІВАРТОСТІ

При максимальній завантаженості собівартість однієї послуги складатиме **287 грн:**

$$293 \times 50 = 14650 \text{ од.}$$

$$4200800 / 14650 = 287$$

При оптимальній завантаженості – **349 грн**

$$3835800 / (220 \times 50) = 349$$

При мінімальній – **442 грн**

$$3535800 / (160 \times 50) = 442$$

РОЗРАХУНОК ВАЛОВОГО ДОХОДУ

Специфіка надання медичної послуги полягає в неоднорідності завантаженості виробничої апаратури та приміщень.

В наших розрахунках будуть фігурувати три показника. Один показник – максимального валового доходу розраховується на основі нормативних показників роботи апарату МРТ та норм діючого трудового законодавства.

Показник оптимального валового доходу ґрунтується на зібраних даних діючих центрів МРТ-послуг.

Третій показник мінімального валового доходу розробляється для

розуміння того, чи буде рентабельним даний проект у найгірших умовах.

Також, слід приймати до уваги й той чинник, що на етапі виведення даного проекту на ринок високою є вірогідність отримання мінімальних фінансових показників, що обумовлюється фазою життєвого циклу послуги.

В результаті розрахунків, які будуть наведені нижче ми отримали:

МАКСИМАЛЬНИЙ ВАЛОВИЙ ДОХІД: 15.960.464 грн.

ОПТИМАЛЬНИЙ ВАЛОВИЙ ДОХІД: 9.040.000 грн.

МІНІМАЛЬНИЙ ВАЛОВИЙ ДОХІД: 8.030.000 грн

Розраховуємо річний валовий дохід **МАКСИМАЛЬНИЙ**:

Апарат працює 75 годин на тиждень.

Одне нативне дослідження триває 15 хв.

Одне контрастне дослідження триває 20 хв. Контрастні дослідження складають 10% від загальної кількості досліджень.

$67,5 \times 60 / 15 + 7,5 \times 60 / 20 = 270 + 23 = 293$ **ПАЦІЄНТА НА ТИЖДЕНЬ.**

Вартість нативного дослідження складає – 1000 грн

Вартість контрастного дослідження складає – 2100 грн

Валовий дохід/тиждень складає

$270 \times 1000 + 23 \times 2100 = 270000 + 48300 = 318300$ **грн.**

Валовий дохід/день: 45472 грн.

В році 13 офіційних святкових дні ($45472 \times 13 = 591136$ грн)

Розрахуємо валовий дохід на рік:

ВАЛОВИЙ ДОХІД/РІК: $318300 \times 52 - 591136 = 15.960.464$ грн.

ОПТИМАЛЬНИЙ річний валовий дохід (за даними реально діючої структури):

ВАЛОВИЙ ДОХІД/РІК: 9040000 грн.

Денний валовий дохід складає 40000 грн. будній день, відповідно 20000 грн суботній день. З урахуваннями святкових днів

$22 \times 40 \times 1000 \times 12 = 10560000$

$50 \times 20 \times 1000 = 1000000$

$$13 \times 40 \times 1000 = 520000$$

$$\text{Разом: } 10560000 + 1000000 - 520000 = 9040000$$

МІНІМАЛЬНИЙ річний валовий дохід: **8030000 грн**

$$22 \times 30 \times 1000 \times 12 = 7920000$$

$$50 \times 10 \times 1000 = 500000$$

$$13 \times 30 \times 1000$$

$$\text{Разом: } 8420000 - 390000 = 8030000 \text{ грн}$$

РОЗРАХУНОК ЧИСТОГО ПРИБУТКУ/ рік

При максимальному валовому доході чистий прибуток складатиме:

$$**15960464** - 4200800 = **11.759.664** грн$$

При оптимальному

$$**9040000** - 3835800 = **5.204.200** грн$$

При мінімальному

$$**8030000** - 3535800 = **4.494.200** грн$$

РОЗРАХУНОК ІНВЕСТИЦІЙНОГО ПЛАТЕЖУ

Передбачувана вартість обладнання складає 250 тис євро.

Середня ставка по інвестиційних проектах складає 10% річних на суму капіталу.

Якщо період інвестиційного проекту становитиме 4 роки, **щомісячний** платіж разом із погашенням суми займу становитиме:

$$250000 \setminus 48 + 25000 \setminus 48 = 5209 + 521 = 5730 \text{ євро (171900 грн.)}$$

Якщо період інвестиційного проекту становитиме 3 роки, **щомісячний** платіж разом із погашенням суми займу становитиме:

$$250000 \setminus 36 + 25000 \setminus 36 = 6945 + 695 = 7640 \text{ євро (229200 грн.)}$$

Якщо період інвестиційного проекту становитиме 2 роки, **щомісячний** платіж разом із погашенням суми займу становитиме:

$$250000 / 24 + 25000 / 24 = 10417 + 1042 = 11459 \text{ (343770 грн.)}$$

Якщо період інвестиційного проекту становитиме 1 рік, **щомісячний** платіж разом із погашенням суми займу становитиме:

$$250000/12+25000/12= 20834+2084=22918 \text{ (687540 грн.)}$$

ВИСНОВОК

Інвестиційний процес — це процес обґрунтування й реалізації інвестицій. Це поняття звичайно пов'язане зі здійсненням реальних інвестицій[23]. Основні етапи інвестиційного процесу починаються з мотивації та обґрунтування доцільності інвестицій, потім планово-фінансова частина та закінчується освоєнням інвестицій.

Інвестиції ми розглядаємо як довгострокові вкладення капіталу у підприємницьку діяльність з метою одержання певного доходу (прибутку).

Підготовка реальних інвестиційних проектів вимагає попередньої розробки бізнес-планів. Бізнес-план, як нам відомо, являю собою стандартний для більшості держав з розвинутою ринковою економікою документ, у якому детально обґрунтовується концепція призначеного для реалізації реального інвестиційного проекту та наводяться основні його розділи.

Підходи до розробки й викладу бізнес-плану диференціюються в залежності від характеру інвестиційного проекту. Для великих інвестиційних проектів зазвичай необхідні як значні капітальні вкладення, так і розробка повного варіанта бізнес-плану (40 - 50 сторінок). Це пов'язано з підвищеним рівнем ризиків для інвестора й обов'язковим залученням експертів відповідного профілю. Для невеликих інвестиційних проектів звичайно допускається розробка короткого варіанта бізнес-плану (10 - 15 сторінок), що в разі потреби може бути уточненим і доповненим.

Підприємницькою ідеєю проекту є відкриття приватного медичного центру із надання населенню м Суми та Сумської області платних послуг МРТ-дослідження.

На базі показників максимального валового доходу, оптимального валового доходу та мінімального валового доходу проведено економічне обґрунтування надання МРТ-послуг.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Балашова Р., Коніщева Н., Гураль В. Аналітичні підходи до оцінки ефективності діяльності підприємств // Економіст – 2015г. - №12. – с.44 -.
2. Бандурка А. М, Черв'яків І. М, Фінансово-економічний аналіз: Підручник. — Харків: УН-ТМВД, 2019.
3. Бланк І.А. Інвестиційний менеджмент. - К.: Ельга, 2015.— 448 с.
4. Гаврілюк О. Методи регулювання діяльності іноземних інвесторів в країнах реципієнтах // Економіка України. - 2016. - № 3. - С. 78-85
5. Гармонизация социально-экономического развития как магистральное направление повышения конкурентоспособности современного государства / под.ред. Емельянова С.Г., Минаковой И.В. – Орёл: АПЛИТ, 2011. – 344 с.
6. Гончаров А.Б. Інвестування: Навч. посібник. - Х.: ІНЖЕК, 2018.- 240 с.
7. Государственное регулирование рыночных процессов в современной экономике / под.ред. Емельянова С.Г., Минаковой И.В. – Орёл: АПЛИТ. – 2010. – 428 с. (ISSN 978-5-904446-04-8)
8. Губський Б.В. Інвестиційні процеси в глобальному середовищі. — ДО: Наук, думка, 2018. — 390 с
9. Закон України "Про інвестиційну діяльність" від 18 вересня 1991 р. // Відомості Верховної Ради. — 1991. — № 47. —С. 646.
10. Закон України " Про режим іноземного інвестування"// ДІБП. - 1996.-№7.-С. 57.
11. Економічний аналіз: Навчальний посібник для студентів Вузів. Під ред. проф. Ф.Ф. Бутінця. – Житомир: ЧП «Рута», 2016. – 680с.
12. Економіка підприємства: Підручник / За ред. Л.Г. Мельника. – Суми: Університетська книга, 2004. – 630 с.

13. Економіка підприємства : підручник / за заг. ред. д.е.н., проф. Л. Г. Мельника. - Суми : Університетська книга, 2012. - 864 с
14. Карінцева О.І. Реструктуризація національної економіки України в умовах сталого розвитку: Монографія. Суми: Університетська книга, 2018. 349 с.
<http://lib.sumdu.edu.ua/library/DocumentDescription?docid=SuSDU.BibRecord.722817>
15. Каринцева А.И., Старченко Л.В. Финансовый менеджмент. М.: Экономика, 2015
16. Карінцева О.І., Волк О.М. Еколого-економічна ефективність використання інформаційно-комунікаційних технологій в Україні. Механізм регулювання економіки. – 2009. – №2. –С. 24-29.
17. Карінцева О.І., Кубатко О.В., Лавриненко А.С. Інвестиційне забезпечення підприємств сільського господарства в умовах економічних та екологічних флуктуацій. Механізм регулювання економіки. – 2013. – № 1. – С. 143–149
http://mer.fem.sumdu.edu.ua/content/acticles/issue_16/OLEKSANDRA_V_KARIN_TSEVA_OLEKSANDR_V_KUBATKO_ALINA_S_LAVRYNENKO_Investment_Fostering_in_Agriculture_Considering_Economic_In.pdf
18. Карінцева О.І., Матвеев П.С. Теоретичні аспекти визначення сутності інноваційного потенціалу. Механізм регулювання економіки. – 2015. – № 2. – С. 23-30.
http://mer.fem.sumdu.edu.ua/content/acticles/issue_25/OLEKSANDRA_I_KARIN_TSEVA_PAVLO_S_MATVIEIEV_Theoretical_Aspects_of_Defining_the_Essence_of_the_Innovative_Potential.pdf
19. Карінцева О.І., Мельник Л.Г., Качур П.С., Балацький О.Ф. та ін. Формування на території Сумської області ЕКОПОЛІСУ – науково-виробничо-освітнього комплексу з виробництва і реалізації товарів екологічного призначення (концептуальні положення). Науково-практичне видання. - Суми: ВТД “Університетська книга”, 2003. ISBN 966-680-088-8

20. Карінцева О.І., Тарасенко С.В. Методичні аспекти аналізу інфраструктури ринку екологічних товарів та послуг (РЕТП) в Україні. Механізм регулювання економіки.-Суми,вид-во СумДУ, 2011.- № 1(51).- С.- 267-273.

http://mer.fem.sumdu.edu.ua/content/acticles/issue_12/O_I_Karintseva_S_V_TarasenkoMethodical_aspects_of_the_analyses_infrastructure_of_the_market_ecological_goods_and_services.pdf

21. Карінцева О.І., Тарасенко С.В. Теоретичні засади механізму екологізації розвитку підприємств на основі формування попиту на екологічні товари. Механізмрегулюванняекономіки. №4, 2010. С. 94-100

22. Карінцева О.І., Харченко М.О., Кальченко С.О. Ефективність використання лізингу в сучасних умовах. Механізм регулювання економіки, №3. 2016. С. 97-106
http://mer.fem.sumdu.edu.ua/content/acticles/issue_30/OLEKSANDRA_I_KARINTSEVA_MYKOLA_O_KHARCHENKO_SVITLANA_O_KALCHENKOEfficie ncy_of_Leasing_in_Modern_Conditions.pdf

23. Карінцева О.І., Харченко М.О., Матвєєв П.С. Науково-практичні засади оцінки розвитку інноваційного потенціалу регіонів. Механізм регулювання економіки, #2. 2014. С. 70-78
http://mer.fem.sumdu.edu.ua/content/acticles/issue_21/OLEKSANDRA_I_KARINTSEVA_MYKOLA_O_KHARCHENKO_PAVLO_S_MATVIEIEVScientific_and_Practical_Bases_of_Estimation_of_Innovative_P.pdf

24. Концептуальні підходи до змін моделей споживання та виробництва при переході до стійкого розвитку [Текст] / Л.Г. Мельник, О.І. Мельник, О.І. Карінцева та ін. // Механізм регулювання економіки. — 2007. — №3. — С.51-58.

25. Мельник Л. Г., Волк О. М., Гайтина Н. М., Рибалка М. В., Удосконалення методів мотивації працівників на підприємствах України з урахуванням міжнародного досвіду // ВісникСумДУ. Серія “Економіка”, № 4'2012. С. 55-63.

26. Мельник Л.Г. Екологічна економіка. – Суми, 2001. – 284 с.
27. Мельник Л.Г. Екологічна економіка: підручник. – 3-тє вид., випр. і допов. – Суми: Університетська книга, 2006. – 367 с.
28. Мельник Л.Г., Каринцева А.И. Экономика предприятия. конспект лекций: Учебное пособие. – Университетская книга, 2002. 400 с.
29. Мельник, Л.Г. Научные основы самоорганизации экономических систем. Часть 1 / Л.Г. Мельник // Механізм регулювання економіки. - 2010. - №3, Т1.- С. 12-26.
30. Мельник, Л.Г. Синергетична основа маркетингових інновацій / Л.Г. Мельник, І.Б. Дегтярьова // Маркетинг і менеджмент інновацій. — 2010. — №1. — С.67-77.
31. Мертенс А.В. Інвестиції: Курс лекцій з сучасної фінансової теорії. — К.: Київське інвестиційне агентство, 1997. — 416 с.
32. Мец В. О. Економічний аналіз фінансових результатів та фінансового стану підприємства. — ДО., 1998. — 130 с.
33. Основи стійкого розвитку: навч. посіб. / За ред. Л.Г. Мельника. - Суми :Університетська книга, 2005. - 654 с.
https://essuir.sumdu.edu.ua/bitstream-download/123456789/44620/1/Melnyk_Osn_stiy_rozv.pdf
34. Пересада А.А. Основи інвестиційної діяльності. — К.: Либра, 2016. - 344 с
35. Пересада А. А. Управління інвестиційним процесом. — К.: Лібра 2012.- 472 с.
36. Пересада А.А., Майорова Т.В. Інвестиційне кредитування: Навч.посібник. - К.: КНЕУ, 2012. - 271 с.
37. Підприємництво, торгівля та біржова діяльність : підручник / за заг. ред. д.е.н., проф. І. М. Сотник, д.е.н., проф. Л. М. Таранюка. – Суми : ВТД «Університетська книга», 2018. – 572 с.
<https://essuir.sumdu.edu.ua/handle/123456789/80114>

38. Проривні технології в економіці і бізнесі (досвід ЄС та практика України у світлі III, IV і V промислових революцій) [Електронний ресурс] : навч. посіб. / Л. Г. Мельник, Б. Л. Ковальов, Ю. М. Завдов'єва та ін.; за ред. Л. Г. Мельника та Б. Л. Ковальова. – Суми : СумДУ, 2020. – 180с. <https://essuir.sumdu.edu.ua/handle/123456789/79621>
39. Савчук В.П., Пріліто С.І., Велічко Е.Г. Аналіз і розробка інвестиційних проєктів. — Навчальний посібник.—К: АБСОЛЮТ-В, Злига, 2014. - 304 с
40. Савчук О.В. Теорія і практика оцінки ефективності інвестицій у Україні // Економіка України. — 2015. — № 12. —С. 19-25
41. Смірнов А.Л. Організація формування інвестиційних проєктів. - М.: АТ «Конслатбанкiр», 2013. - 84 с.
42. Социально экономические проблемы информационного общества : монография / под ред. д.э.н., проф. Л. Г. Мельника, к.э.н., доц. М. В. Брюханова. – Вып. 2. – Сумы : Университетская книга, 2010. – 896 с.
43. Стратегія сталого розвитку : підручник / В. М. Боголюбов [та ін.] ; За ред. В. М. Боголюбова. - Вид. 2-ге, перероб. і доп. - К. : Видавничий центр НУБіП України, 2018. - 328 с.
44. Татаренко Н.О., Поручник А.М. Теорії інвестицій: Навч. посібник. - К.: КНЕУ, 2016. - 160 с.
45. Тарасенко С.В., Харченко М.О. Практичні аспекти екологоорієнтованого розвитку підприємств на основі формування нематеріальних активів (мова оригіналу - українська) [Текст] / С.В. Тарасенко, М.О. Харченко // Механізм регулювання економіки. — 2009. — № 4, Т. 1. — С. 241-244. <http://essuir.sumdu.edu.ua/handle/123456789/3539>.
46. Харченко М.О. Управління витратами у системі стратегій "контролю" та "ризик" суб'єкта господарювання [Текст] / О.І. Карінцева, М.О. Харченко, С.В. Тарасенко // Механізм регулювання економіки. – 2016. – № 4. – С. 1-12. <http://essuir.sumdu.edu.ua/handle/123456789/66359>

47. Харченко М.О. Ефективність використання лізингу в сучасних умовах [Текст] / О.І. Карінцева, М.О. Харченко, С.О. Кальченко // Механізм регулювання економіки. - 2016. - № 3. - С. 97-106. <http://essuir.sumdu.edu.ua/handle/123456789/4959>

48. Харченко М.О., Тарасенко С.В., Дяченко А.В., Юрко Р.Ю. Особливості розвитку ринків в 21 сторіччі: тенденції світу та України // Вісник Сумського державного університету. Серія Економіка. 2017. № 4. С. 115-120. <http://essuir.sumdu.edu.ua/handle/123456789/68375> 10.21272/ 1817-9215.2017.4-19

49. Харченко М.О., Карінцева О.І., Тарасенко С.В. Економічна основа векторів дематеріалізації та енергоефективності в процесах розвитку економіки // Мотиваційні механізми дематеріалізаційних та енергоефективних змін національної економіки: монографія; за заг. ред. Доктора екон.наук, проф. І. М.Сотник. Суми: Університетська книга, 2016. С. 33-38 <https://essuir.sumdu.edu.ua/handle/123456789/80197>

50. Харченко М.О., Карінцева О.І., Панченко А.А. Теоретичні підходи до визначення поняття “структура національної економіки” // Вісник Сумського державного університету. Серія Економіка. 2017. № 3. С. 146--154. https://visnyk.fem.sumdu.edu.ua/media/attachments/2020/03/04/ _3_2017.pdf

51. Шапочка Н., Каринцева А., Евдокимов А. Система эколого-экономической информации как средство управления социально-экономическим развитием // Экономика природопользования / Л. Хенс, Л.Г. Мельник, Э. Бун, Й. Кен, Й. Сейак и др. / Под ред. Л. Хенса, Л. Мельника, Э. Буна. - К.: Наукова думка, 1998. - С. 320-325.

52. Шевчук В., Рогожін П. Основи інвестиційної діяльності. - ДО: Генезу, 2017. - 272 с.

53. Економіка и бизнес: учебник / под ред. д.э.н., проф. Л. Г. Мельника, д.э.н., доц. А. И. Каринцевой. – Сумы :

<https://essuir.sumdu.edu.ua/handle/123456789/80201>

54. Экономика развития: учебное пособие / под ред. д.-ра экон. наук, проф. Л. Г. Мельника, канд. экон. наук А. Вик. Кубатко. Сумы : «Университетская книга», 2017. 352 с. https://essuir.sumdu.edu.ua/bitstream-download/123456789/80184/1/%d0%adkonomyka_razvytyia.pdf

55. Chygryn O., Karintseva O., Kozlova D., Kovaleva A. HR Management in the Digital Age: the Main Trends Assessment and Stakeholders // Механізм регулювання економіки, 2019, № 2. С. 106-115.

56. Hens L., Karintseva O., Kharchenko M., & Matsenko O. The States Structural Policy Innovations Influenced by the Ecological Transformations. Marketing and Management of Innovations, #3, P. 290-301. <http://doi.org/10.21272/mmi.2018.3-26>

57. Karintseva O.I. Scientific and methodological approach to the evaluation of the potential of types of economic activities // Економіка і регіон. 2018. № 1 (68). С. 110-117. <http://journals.nupp.edu.ua/eir/article/view/1022/855>

58. Karintseva O., Hens, L., Shkarupa O., Kharchenko M. Integral assessment of national economy sustainable development // International Journal of Environmental Technology and Management, 2018 Vol.21No.5/6, pp.306 – 318. <https://dx.doi.org/10.1504/IJETM.2018.100588>

59. Karintseva O.I., Shkarupa O.V., Shkarupa I.S. Innovation potential of ecological modernization for green growth of economics: a case study. International Journal of Ecology and Development 31 (1), 2016. P. 73-82 <http://www.ceser.in/ceserp/index.php/ijed/article/view/4044>

60. Karintseva O. I., Dyachenko A. V., Tarasenko S. V., Kharchenko M. O. Prerequisites for the industrial policy formation of the country in conditions of transition to the sixth technology revolution [Internet source] // Economic Processes Management: International Scientific E-Journal. - 2018. - № 4. <https://essuir.sumdu.edu.ua/handle/123456789/77646>

61. Kasianenko V., Kasianenko T., Kasaeva J. Investment potential for ecastand strategies for its expansion: case of Ukraine// BusinessPerspectives. – Volume 17, 2020, Issue #1, pp. 329-347.
62. Kharchenko M., Kovalov Y., Solovyova M. Management of investment attractiveness of the enterprise // STABICONsystems – 2018: Матеріали Міжнародної науково-практичної конференції (26 – 28 квітня 2018 р., м. Суми). Ст. 115-117
63. Kharchenko M., Kozlova D. The Importance of Cost Classification as a Main Process of Cost Accounting // Економічні проблеми сталого розвитку: матеріали Міжнародної науково-практичної конференції студентів та молодих вчених імені професора Балацького О. Ф. "Економічні проблеми сталого розвитку" / за заг. ред.: Т.А. Васильєвої, О.В. Шкарупи – Суми: Сумський державний університет, 2019. – С.183-184 <http://essuir.sumdu.edu.ua/handle/123456789/75222>
64. Li Rui, Sineviciene L., Melnyk L., Kubatko O., Karintseva O., Lyulyov O. Economic and environmental convergence of transformation economy: The case of China // Problems and Perspectives in Management Volume 17 2019, Issue #3, pp. 233-241 [http://dx.doi.org/10.21511/ppm.17\(3\).2019.19](http://dx.doi.org/10.21511/ppm.17(3).2019.19)
65. Melnyk L., Dehtyarova I., Kubatko O., Kharchenko M. Economic and Social Challenges of Disruptive Technologies in Conditions of Industries 4.0 and 5.0: the EU Experience [Текст] // Механізм регулювання економіки. - 2019. - №4. - С. 32-42
66. Melnyk L., Dehtyarova I., Kubatko O., Karintseva O., Derykolenko A. (Disruptive technologies for the transition of digital economies towards sustainability. Economic Annals-XXI, 2019, 179(9-10), 22-30. doi: <https://doi.org/10.21003/ea.V179-02>
67. Melnyk L., Kubatko O., Dehtiarova I. Sustainable development strategies in conditions of the 4th Industrial revolution: the EU experience // River Publishers, 2019

68. Shkarupa O.V., Karintseva O.I., Zhukova T.A. Ecological modernization of the transport system in Sumy for green growth of economics // International Journal of Ecology and Development Volume 32, Issue 3, 2017, Pages 75-85.

69. Shkarupa O., Karintseva A., Kharchenko M. Economic Restructuring of Ukraine National Economy on the Base of EU Experience // Reducing Inequalities Towards Sustainable Development Goals: Multilevel Approach / Edited by Medani P. Bhandari and Shvindina Hanna. River Publishers, 2019. 298 p. P. 161-184. <https://essuir.sumdu.edu.ua/handle/123456789/78918>

70. Sotnyk I., Kasianenko V., Zavrazhnyi K., Roubík H., Sidorov O. Investment Management of Business Digital Innovations// Marketing and Management of Innovations, 1, 2020, 95-109.